

Salvador: una pel·lícula necessària

Joan Bover

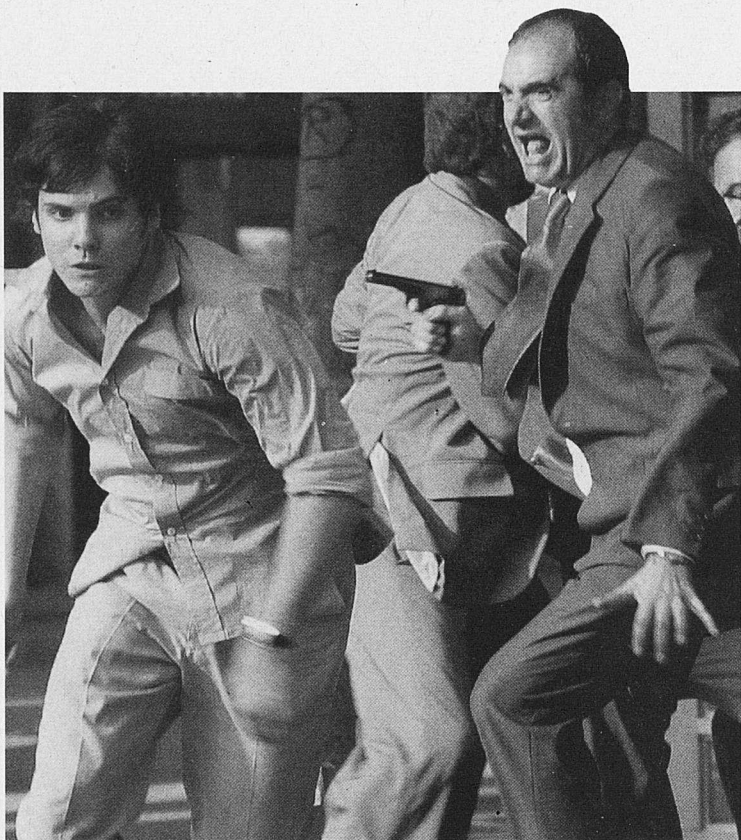
Salvador (Manuel Huerga, 2005) ha arribat a la cartellera per interrompre la placidesa cinematogràfica, per molestar-nos amb el record, per enfrontar-nos-hi, però sobretot, per endinsar-se dins el moll de l'os per arribar al punt exacte on totes les ideologies es fonen: l'emoció. D'aquí el títol, tan senzill com obert a interpretacions: ¿vol remarcar que, més enllà del símbol polític en què es va transformar, aquesta és la història d'una persona? ¿Hem d'entendre el nom com una metàfora? ¿Fa referència als seus ideals revolucionaris?

La pel·lícula, seguint l'estructura *in media res*, es divideix en dues parts ben diferenciades, però unificades per uns trets d'estil força connotatius. La fotografia n'és el principal; una fotografia (digital) de David Omedes dura, cremada, contrastada i grisa com l'època, implacable en els primers plans. La primera part desplega tota una sèrie de recursos extrems del llenguatge publicitari televisiu, en una opció estilística si més no sorprenent en tractar-se d'una pel·lícula política: muntatge sincopat, semifosos en blanc, sobreimpressions, rètols animats, zooms, textures documentals acompanyades de rock simfònic... En alguns moments, aquests recursos s'ensamblen bé i donen lloc a seqüències rodones;

és el cas d'una de les converses d'en Salvador, paudada a la perfecció seguint el ritme de la música de vals de Lluís Llach. La bombeta que s'encén "il·luminant" els records és un altre bon exemple de l'elegància semàntica del llenguatge de Huerga. En canvi, en altres ocasions, les influències innegables de la publicitat i un cert tipus de cinema deutor de Tarantino vulgaritzen algunes seqüències d'acció. En conjunt, però, el balanç és positiu. L'estil triat serveix de subterfugi contra la feixugor i alhora resulta un mitjà divulgatiu, en una clara voluntat d'arribar al màxim públic possible i no quedar-se dins el gueto d'intel·lectuals d'esquerra. Per altra banda, és ben saludable que Huerga i el seu guionista, Lluís Arcarazo, contemplin amb unes gotes d'escepticisme i unes altres d'indulgència les corregudes d'uns grups marxistes i anarquistes utòpics, caòtics i sovint molt mal organitzats.

L'estil, per massa obvi, per ventura no satisfarà alguns gurmets cinematogràfics, però és que Huerga no va per aquí. Ell s'ha proposat de fer un cinema polític que no sigui ni avorrit, ni hermètic ni pamfletari. I, en línies generals, ho aconsegueix de forma més que notable. És cert que, amb determinats recursos, voreja el perill de trivialitzar el

contingut, però un guió força complet i documentat i unes interpretacions impecables (molt especialment Daniel Brühl, Leonardo Sbaraglia i Leonor Watling) salven sempre el resultat final. Encara més: és l'estil el que acaba unificant les dues parts de la cinta. El pla picat i progressivament sobreexposat sobre els manifestants que fugen de la càrrega policial esdevé, en qüestió de segons, altament simbòlic. Molt més tard, tindrà el seu correlat en el mateix tractament que reb la germana petita, na Merçona, quan corre cap a la presó on acaben d'executar en Salvador. Cada espectador haurà de decidir si el pla final, el de la

pluja que xopa desenes de roses sobre l'asfalt, cau o no en l'esteticisme, però el que em sembla poc discutible és la seva coherència amb l'essència expressiva usada tant a la primera com a la segona part.

Aquesta segona part, més introspectiva i menys narrativa, alenteix una mica el ritme i dosifica molt més els recursos retòrics. El resultat és indubtablement superior. La contenció afavoreix el clima i, sobretot, l'efecte que vol provocar a l'espectador. El flirteig amb la televisió d'alguns moments puntuals de la primera part contrasten tremendament amb la gravetat i la serenor amb què Huerga roda tot el tram final fins a l'execució. Un exemple clau seria l'auster pla general frontal que acompanya en Salvador i els seus guardians enmig d'un silenci aclaparador. En els darrers minuts, el muntatge obsessiu i desassossegador, la versió orquestral d'"I si canto trist" i un pla circular etern i escrutador s'alien a la perfecció per culminar amb la ja esmentada imatge final de les roses. Una darrera mitja hora dura, colpidora, aspra, que sap provocar l'emoció defugint qualsevol mostra de sensibleria.

Més enllà de les formes utilitzades, crec que *Salvador* arriba en un molt bon moment. Evidentment, si vos preocupen més els problemes de les dones castellanes vestides com madones italianes que canten tangos argentins en versió flamenca, aquesta no és la vostra pel·lícula. Però en un moment en què el menfotisme s'està apropiant de sectors cada vegada més amplis de la població, ens calen més films com aquest. Cal remoure consciències i parlar clar. Cal prendre partit i proclamar-ho ben alt, "sense por", com diria el mateix Puig Antich. Cal, lamentablement, retornar al grau de compromís del final de la dictadura. Però cal, també, que neixin flors (¿roses?) a cada instant. De tot plegat ens parla aquesta cinta. I per tot això *Salvador* és, avui, una pel·lícula necessària. ■

